

Gjødselbrukforskriften

Oppfølging i kommunene og
gjennomgang av enkelte bestemmelser

Teamsmøte Vestland 27. august 2025

Rannveig Bø Fløystad, seksjon miljø og klima



Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektaráhtta

Temaer i dag

- **Utdyping om noen av bestemmelsene**
 - Lagring av gjødsel
 - Spredning og areal det kan spres på
 - Begrensning i fosfortilførsel
 - Plan og dokumentasjon
- **Om oppfølging av forskriften i kommunen**
- **Veiledning og fagsystem**

§ 6, 8, og 9: Plassering av innretninger ved utendørs husdyrhold, tørr org. gjødsel og fôr på bakken

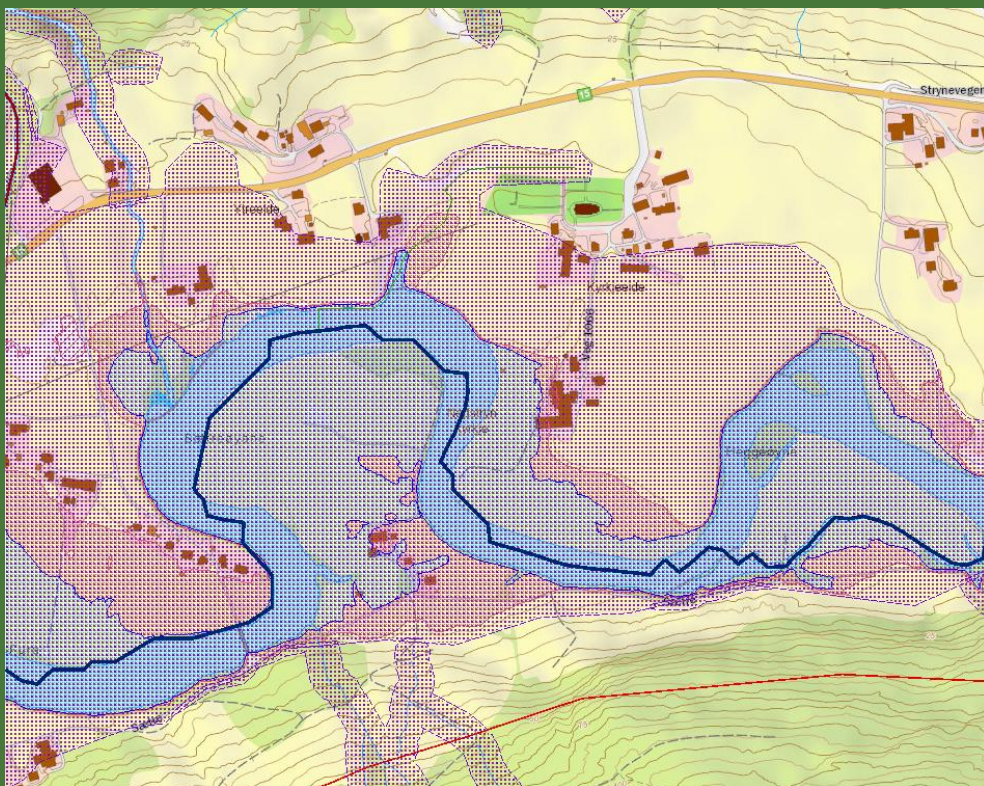
- «...skal plasseres i tilstrekkelig avstand fra vannforekomster, dreneringssystem mv. til at det **ikke medfører fare** for forurensing. Innretningene skal plasseres slik og håndteres slik at **avrenning begrenses**.» (§ 6)
- «Lagringen skal ikke skje på **flomutsatte områder**, eller så nær vannforekomster at det **medfører fare** for forurensning. Ved plassering skal det legges vekt på topografi, vegetasjon og fremherskende vindretning slik at **avrenning og luktulempen begrenses**.» (§ 8)
- «Fôret skal ikke plasseres på **flomutsatte områder** eller så nær vannforekomster at det **medfører fare** for forurensing. Ved plassering skal det legges vekt på terreng- og grunnforhold slik at **avrenning begrenses**.» (§ 9)

Hva er egnet plassering?

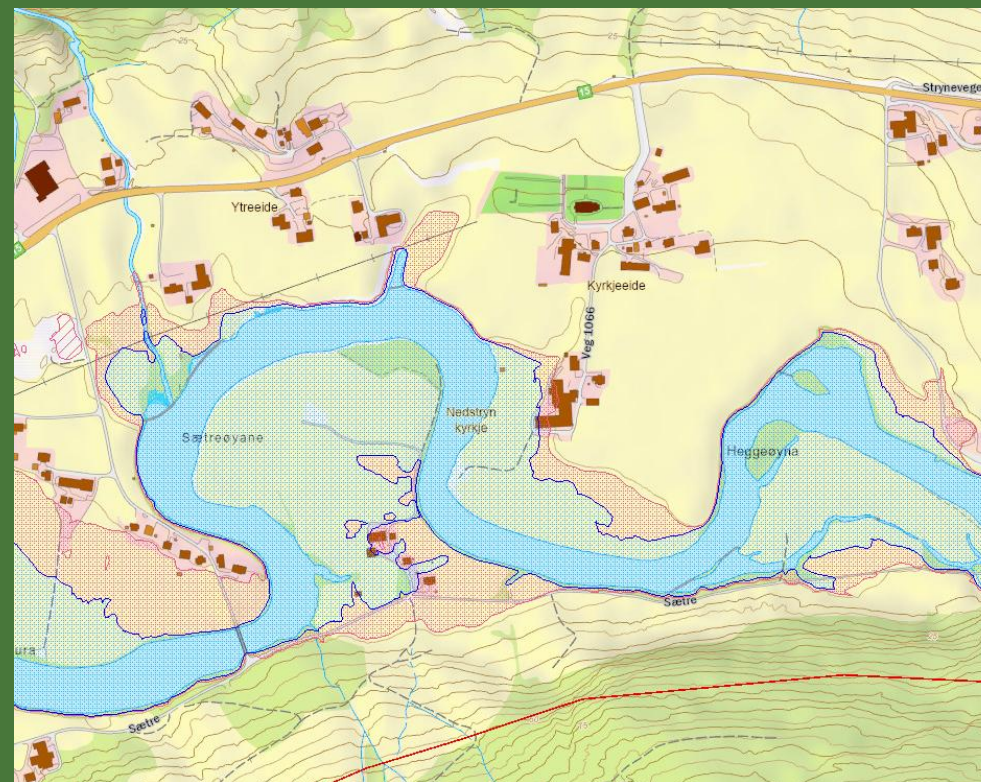
- Generelt:
 - I avstand fra vann og vassdrag
 - Flatt (ikke helling ned mot vann)
 - På steder hvor ikke dreneringssystem vil lede avrenning til vannet
 - Beskytta mot overflatevann som tar nye veier ved f.eks. styrtregn eller ved frost i bakken
- ...men må alltid vurderes i hvert enkelt tilfelle

Hva er flomutsatte områder? Eller trygge områder?

NVE Aktsomhetskart for flom –
ikke markert → trygge områder



Flomsonekart viser områder som
blir oversvømt ved ulike
gjentaksintervaller



§ 7 Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer

- Fjerde ledd: *Ved oppføring, utvidelse eller utbedring av gjødsellager som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skal det foreligge samsvarserklæring om oppfyllelse av krav etter denne forskriften og etter byggteknisk forskrift gitt i medhold av plan- og bygningsloven.*
 - Det finnes ikke samsvarserklæring etter gjødselbrukforskriften. Så lenge dette ikke eksisterer er det heller ikke et krav.
 - Ikke alle gjødsellager har krav til ansvarlig foretak, og dermed ikke krav til samsvarserklæring etter pbl.
 - Videre arbeid om hvordan dette bør løses høst ila 2025

§ 7. Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer

- Andre ledd: *Lager for urin og biorest med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha tak eller annet dekke som begrenser fordamping til luft. Dekket må likevel sørge for nødvendig ventilering av farlige gasser.*
 - Ref. fastsettelsesbrev: Det kommer til å komme krav til dekke for svinegjødsel, muligens fra 1.1.2026.
 - Utredning i høst om hva slags dekke som er egnet for reduksjon av både klimagasser og ammoniakk

§ 15 Spredefrister og § 36 overgangsregler

For 2025 og 2026:

- Fra 15. feb
- 15. sept på eng og anna grøde uten nedmolding
- 1. nov med nedmolding
- *Ikke krav til høsting/etablering av plantevekst etter siste spredning*

§ 15 Spredefrister og § 36 overgangsregler

2027→

- 1. mars
- 15. sept
- *Krav til høsting/etablering av plantevekst etter siste spredning*

Ekstra overgangsregel 2027 og 2028

- Gjelder kun foretak som ikke kunne overholde grensene 1. mars-15. sept ved forskriftens ikrafttredelse (1. feb 2025)
- 15. sept uten nedmolding
- 1. nov hvis nedmolding
- *Ikke krav til høsting/etablering av plantevekst etter siste spredning*

§ 16 Krav til spredning

Organisk gjødsel som spres på åpen jord må moldes ned innen 18 timer. Dette gjelder likevel ikke organisk-mineralsk gjødsel som er pelletert, granulert eller tilsvarende.

- Åpen jord = jord som ligger bar uten plantedekke
 - Plantedekke er f.eks. stubbåker, nedsprøyta eng. Her trenger man ikke molde ned.
 - Hvis harvet eller pløyd er det definert som åpen jord → må molde ned
- Gjelder ikke pelletert organisk gjødsel som Helgjødsel



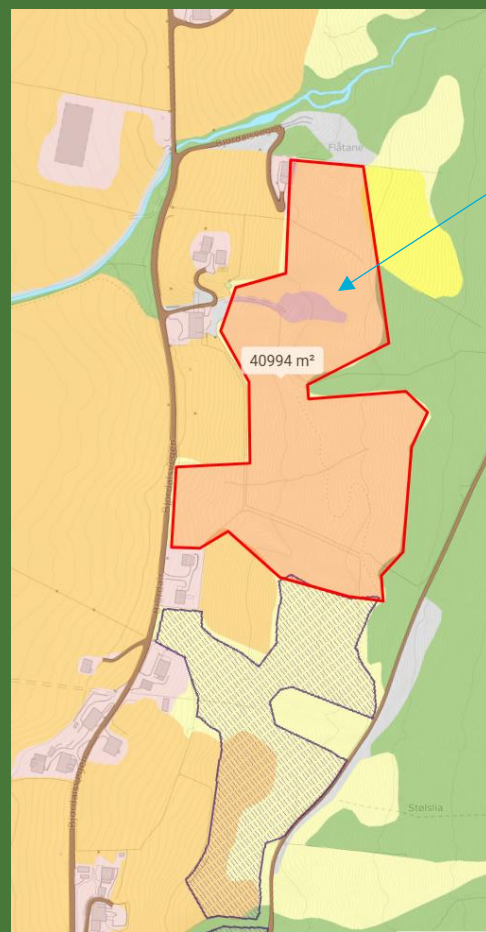
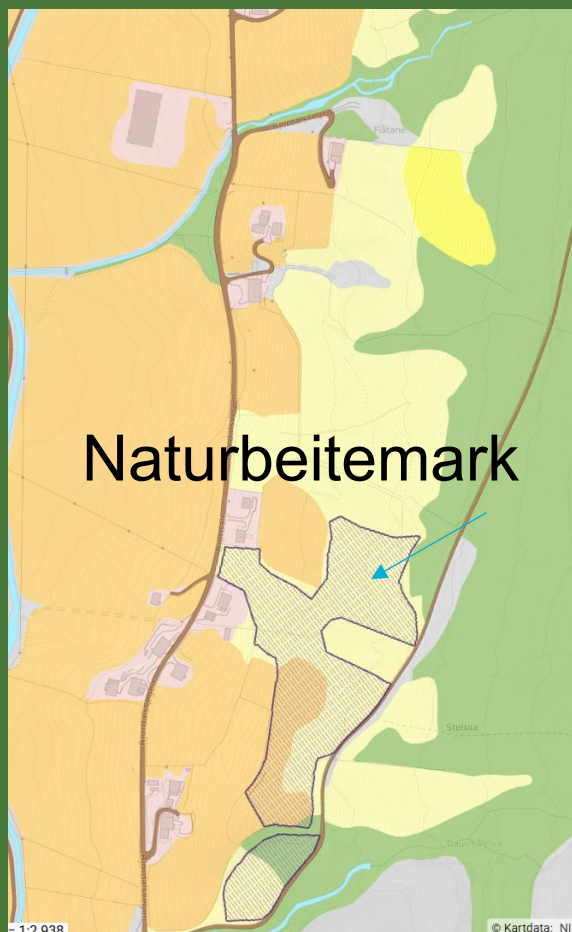
§ 17 Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal

- Godkjenning bare for mineralgjødsel, eller for begge gjødselslag
- Den som driver jorda søker godkjenning. Uttalelse fra grunneier skal ligge ved.
- Godkjenningen følger arealet

§ 17 Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal

1. Er det innmarksbeite etter definisjonen?
2. Kan det godkjennes som spredeareal?
 1. Hensyn til natur- og kulturlandskapsverdier
 1. Naturtyper, kulturminner, avrenning?
 2. Om gjødsling kan skje på en forsvarlig måte
 1. Praktisk mulig og forsvarlig

§ 17 Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal



Omsøkt areal: 60 dekar
Godkjent brutto areal 40 dekar
Fratrekk for berg i dagen mm: 10 %

Netto godkjent areal: 36 dekar

Lov å spre totalt 36 daa * 2 kg P/daa
= 72 kg P per år

§ 18 Vegetasjonssone båndlagt mot spredning

Det skal i vegetasjonssone mot vassdrag, jf. [vannressursloven § 11](#), [forskrift om nydyrking § 6](#) og [forskrift om produksjonstilskudd § 4 fjerde ledd](#), ikke tilføres gjødselvarer.

Ved spredning av gjødselvarer på innmarksbeite skal avstanden til vassdrag være minst 6 meter målt fra ytterkant av utstyrets normale rekkevidde.

- Grensa avhenger av arealet, kantsona og om det er årssikker vannføring:
 - I alle tilfeller – minimum 2 meter ugjødsla sone mot vassdrag (PT-forskrift)
 - Hvis nydyrka – 6 meter ved årssikker vannføring. 2 meter uten årssikker vannføring.
 - Kantsoner etter vannressursloven skal ikke gjødsles
 - Innmarksbeite: 6 meter til vassdrag med årssikker vannføring

§ 20 Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal

- Både mineral- og organisk gjødsel
- Gjelder bare dyrka mark og innmarksbeite— andre (golf, parker, veksthus osv) må forholde seg kun til § 14 – gjødsling etter behov
- Virkeområde: Den som produserer, mottar, eller sprer mer enn 75 kg P/år
 - Mindre gjødselproduksjon: Følg § 14
 - Husk: Grønnsaker og potet kan gjødsles etter behov (§ 21)



§ 20 forts.

A) Grenseverdier for Vestland:

2025-2026	2027-2029	2030-2032	2033→
3,5 kg P/daa	2,8 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,3 kg P/daa

- Innmarksbeite: 2 kg P/daa
- Obs: bare areal som faktisk spres på skal regnes inn i arealet
- Grensene gjelder for kalenderåret. Dvs. gjødsling ved etablering av høstkorn/andre høstvekster må regnes til det kalenderåret det skjer.

§ 20: Tilfeller der du kan regne grensene over tre år

- Bønder **uten egen husdyrgjødsel** (eller svært lite) som mottar **organisk** gjødsel fra andre, kan beregne grensene over en treårsperiode (f.eks. mottak av slam)

År	Tilførsel	
1	4,0 kg P/daa	Mottar organisk gjødsel (slam, husdyrgjødsel)
2	1,4 kg P/daa	Mineralgjødsel
3	1,4 kg P/daa	Mineralgjødsel
Gjennomsnitt	2,3 kg P/daa	Obs: Må holde seg under grenseverdien i alle treårsperioder

§ 20 Noe skjevfordeling tillatt for alle

- Hovedregel: P-tilførsel for foretaket totalt sett og for hvert skifte skal holdes under grenseverdien
- Maksimal skjevfordeling: + 10 % per dekar
- Grense på 2,3 kg P/daa → maks. skjevfordeling +10 % = 2,5 kg P/daa

120 daa
2,4 kg P/daa

80 daa
2,1 kg/daa

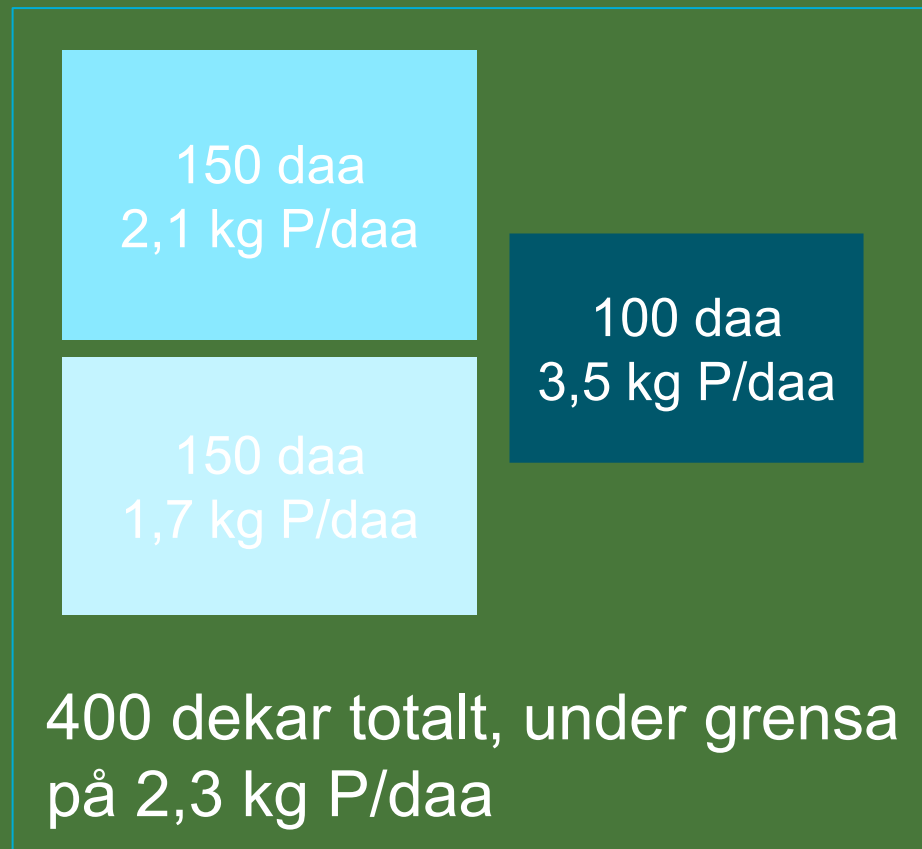
100 daa
2,5 kg P/daa

100 daa
2,1 kg P/daa

200 dekar totalt, under grensa på 2,3 kg P/daa

§ 20 Skjevfordeling hvis begrunnet i gjødslingsplanen

- Hvis **gjødslingsplanen tilsier det** (eks. lave P-AL-tall for enkelte skifter) er større skjevfordeling tillatt, men må likevel holdes innenfor grensene for gården totalt sett



§ 20: Tillatelse til høyere tilførsel etter søknad

- Høyere P-tilførsel etter tillatelse fra SF dersom foretaket kan dokumentere et reelt behov:
 - Avlingens fosforopptak
 - Fosforverdier målt ved jordprøver

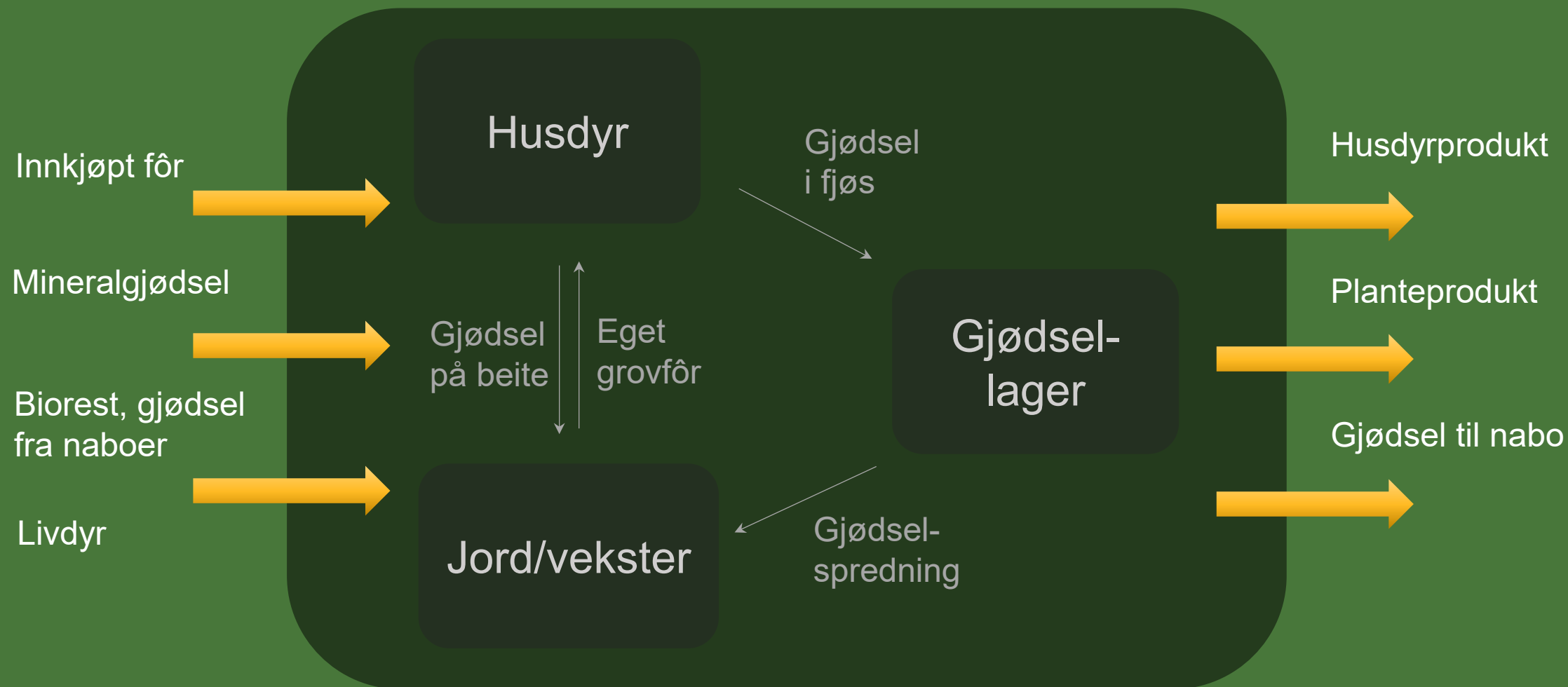


§ 20 forts: Fosforbalanse fra 2027

B) Fosforbalanse mulig fra 2027

- Maks 3,5 kg P/daa
- Meldeplikt
- Over en tre-årsperiode
- Fosforstrømmer inn til og ut fra foretaket (gårdsgrinda) skal være like

Fosforbalanse – hvordan?



Mengdebegrensning for avløpsslam (§ 20 og § 22)

- § 20: Maksgrense skal følges, men for slam regnes *plantetilgjengelig P*
- § 20: Mulig å regne snitt over tre år for dem som mottar org. gjødselvarer og selv har $< 75 \text{ kg P}$ fra egne husdyr).
 - Muliggjør større mottak enkeltår
- § 22 e: Ikke tillat å spre slam hvis $\text{P-AL} \geq 14$
- § 22 f: Maks 25 kg total-P over en tiårsperiode (må også holde seg innenfor § 20)



Foto: Flickr

§ 26 Krav til gjødslingsplan

- Første ledd: Den som **disponerer og gjødsler** mer enn 25 dekar per år, eller mer enn 5 dekar poteter eller grønnsaker som er særlig fosforkrevende jf. § 21, skal ha en gjødslingsplan. Planen skal **foreligge** før den enkelte vekstsesong og justeres etter behov dersom vekstforholdene avviker fra forutsetningene som lå til grunn da planen ble laget.



Fra 2026: Ikke lenger avkortingsbestemmelse i PT

§ 11. *Avkorting ved regelverksbrudd*

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig driver eller har drevet sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

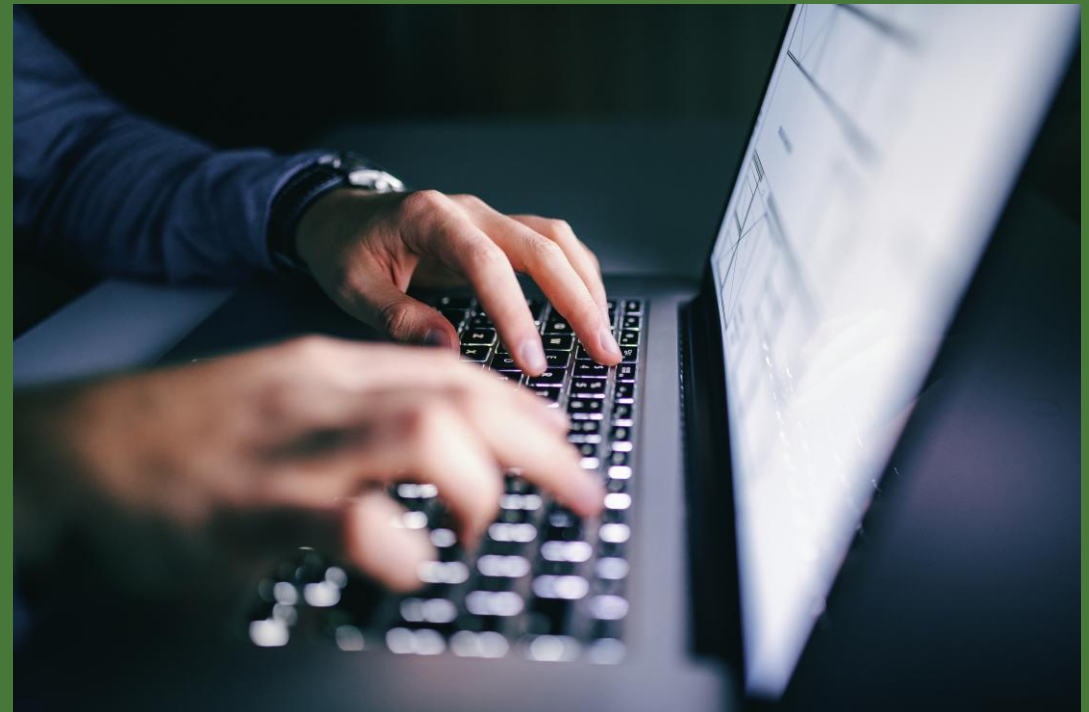
Ved brudd på forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging skal tilskuddet avkortes.

- Den gamle «Forskrift om gjødslingsplanlegging» oppheves 1.1.2026
- Oppfølging av brudd på gjødslingsplan etter reglene i gjødselbrukforskriften

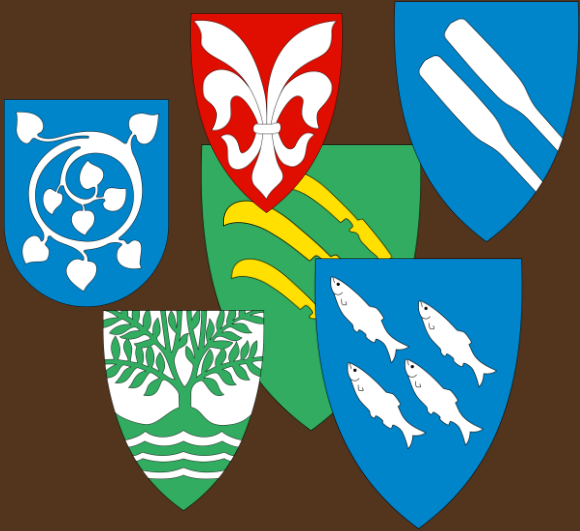
§ 27: Gjødseljournal fra 2026

1. Krav til journal over faktisk bruk. Gjelder ALLE som bruker gjødsel (innenfor forskriftens virkeområde)
2. Krav til journalføring av mottak av gjødsel med $> 75 \text{ kg P}$ (til lagring og bruk etter forskriften)
3. Krav til journalføring av opplysninger om bortskaffelse (salg, levering til biogassanlegg, til nabo osv.) av organisk gjødsel med $> 75 \text{ kg P}$

Innrapportering fra det tidspunkt
Landbruksdirektoratet bestemmer



Ny forskrift – tettere oppfølging



Veiledning og støttesystemer lages for å gjøre det lettere

- å **følge opp** forskriften for kommunen
- å **følge** kravene for bonden

Veiledning og rundskriv

Rundskriv 2025/37

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. – kommentarer til regelverk

Dette er et rundskriv med kommentarer og utdypende forklaringer til forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Publisert: 05.07.2025 Sist oppdatert: 07.07.2025

Skriv ut dokumentet 

Gå til innhold

Innledning	→
Oversikt over endringer	→
§ 1. Formål	→
§ 2. Virkeområde	→
§ 3. Definisjoner	→
§ 4. Plassering av gjødselanlegg og driftsbygninger	→
§ 5. Krav om oppsamling av husdyrgjødsel i driftsbygninger	→
§ 6. Krav til håndtering av husdyrgjødsel ved utendørs dyrehold	→

Søk i dokumentet



Rettleiing til gjødselbrukforskrifta

Her finn du ei kortfatta oversikt over krava i gjødselbrukforskrifta. Rettleiinga erstattar ikkje lov og forskrift. Kontakt kommunen om du har spørsmål til korleis du skal forstå reglane.

Publisert: 31.01.2025 Sist oppdatert: 11.08.2025

Skriv ut dokumentet 

Søk i dokumentet



0 treff for:

Gå til innhold

Dei viktigaste endringane	→
Krav til gjødsellager og driftsbygningar	→
Oppsamling og lagring av gjødsel og fôr på bakken	→
Handtering av planterestar og væske frå veksthus	→
Kor kan du spreie gjødsel	→
Når kan du spreie gjødsel	→
Kor mykje gjødsel (fosfor og nitrogen) kan du spreie	→
Krav til spreininga	→
Særskilte reglar ved bruk av avløpsslam	→

Forventinger til kommunene

- God veiledning gir færre tilfeller å følge opp!
- § 30 og oppfølging (liten smakebit)
 - Forskriften er hjemlet i jordlova, forurensningsloven, folkehelseloven og matloven
 - Må velge hvilken av disse lovene med tilhørende oppfølgingsbestemmelser man skal bruke
 - Forurensningsloven har hjemler for oppfølging. Kommunen som forurensningmyndighet kan:
 - Føre tilsyn
 - Pålegg om opplysninger og undersøkelser
 - Hvis brudd: Påpeke plikt, pålegge tiltak, vedtak om tvangsmulkt, umiddelbar gjennomføring og refusjon av utgifter

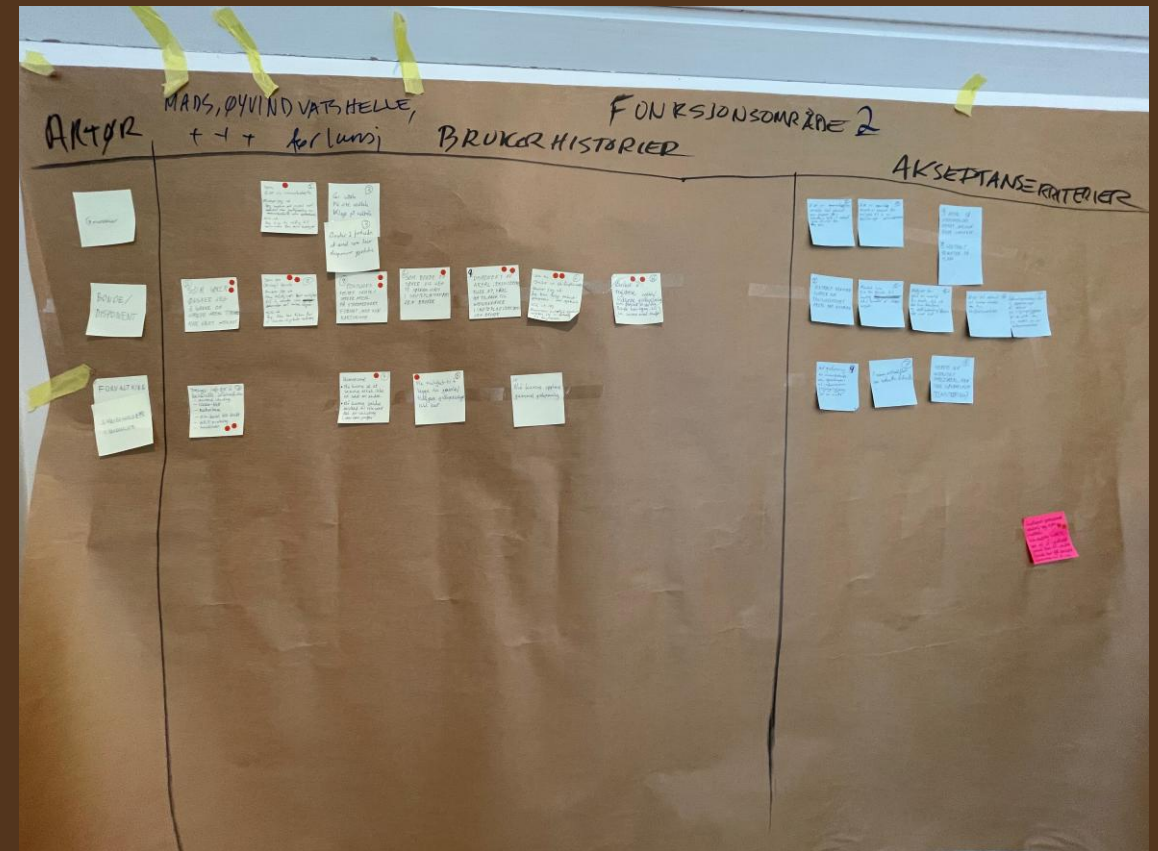
Landbruksdirektoratet utvikler nytt fagsystem

- Enkel rapportering/melding og søknadsprosess for bøndene
- Et kartbasert verktøy for kommunen
 - Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal
 - Meldeplikt fosforbalanse
 - Meldeplikt spredning av slam
 - Areal fosforkrevende vekster
 - Jordprøver til register
 - Gjødseljournal og gjødslingsplan
 - Dispensasjonssøknad

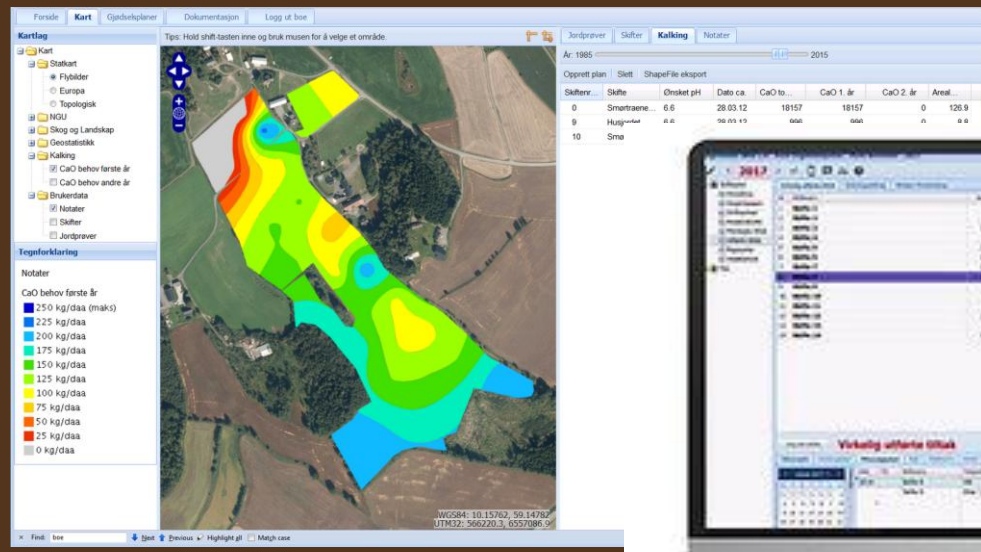


Status for arbeidet

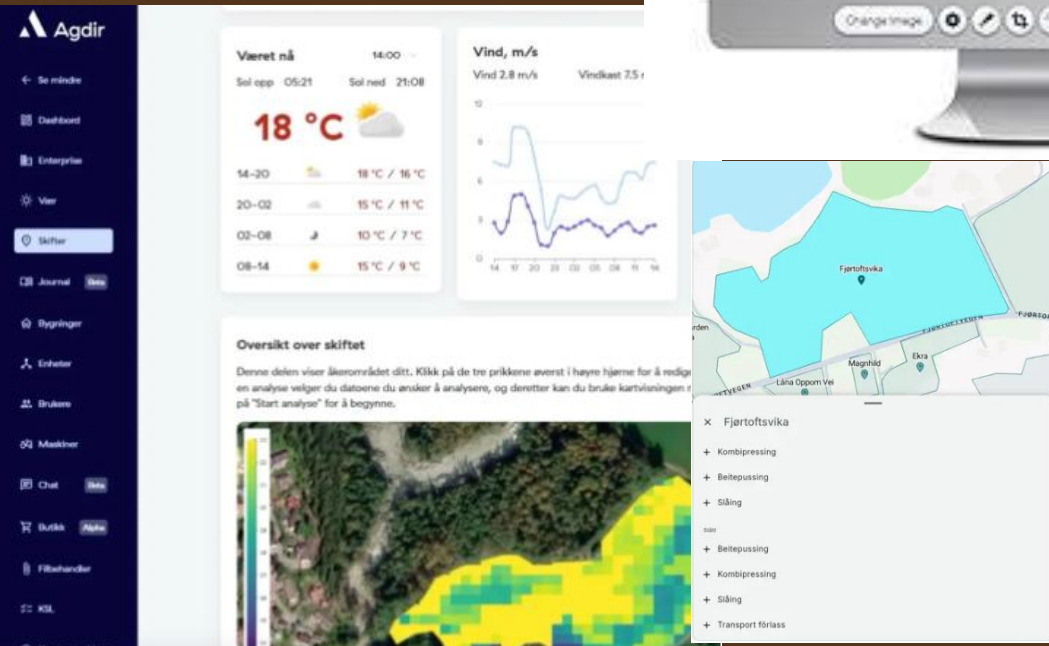
- Ferdig med «innsiktsfase»
- Prosjektperioden går over 2 år
- Ref.gruppe med kommuner, SF, NLR, leverandører av skifteplanverktøy m.fl.



Konturer av løsning



Eget system for forvaltningen (AGROS?) som viser data om de ulike foretakene



Jordprøveregister

- Krav om koordinatfesting og innrapportering
- Etablere eget jordprøveregister
- Kobles mot fagsystemet Ldir utvikler, slik at info om jordprøver vises i samme «bilde» som annen informasjon om foretaket
- Vurdering av hvilke opplysninger som kan og bør deles på hvilken måte
- Rutinebeskrivelse for uttak av prøvene



Foto: Siri Svendgård-Stokke, NIBIO